

Dato: 01.02.2016
Arkivref: 2016/236

Saksbeh: Birger Bjørnstad
Saksbeh. tlf: 77 02 30 05

Saksnr	Utvalg	Møtedato
6/16	Formannskapet	15.02.2016

Høring - forslag til innretning av havbruksfond

Administrasjonssjefens innstilling

1. Kvæfjord formannskap ser positivt på høringsnotatet av 10.12.2015 fra Nærings- og fiskeridepartementet om forslag til innretning av et havbruksfond. Formannskapet finner at dette forslaget på mange måter imøtekommer en skisse om grunnleie til havbrukskommunene som ble vedtatt av Kvæfjord kommunestyre tilbake i 2004.
2. Formannskapet ser det som svært viktig at alle kommuner med oppdrettsvirksomhet skal få en andel av havbruksfondet, ikke bare kommuner som tilrettelegger for nye lokaliteter. Forslaget om tildeling til alle havbrukskommuner basert på den til enhver tid godkjente lokalitets-MTB, imøtekommer dette på et balansert vis, ved at også kommuner som tidligere har bidratt til utvikling av havbruksnæringen får kompensasjon for det arbeid som er utført og de risiki som alt er tatt ved tildelinger av arealer til havbruksnæringen.
3. Formannskapet har forståelse for høringsnotatets forslag om utbetalinger med en gang vederlag for økt kapasitet er innbetalt, som det forvaltningsmessig enkleste alternativet. Midlene kan da disponeres fritt av kommunene, også til løpende drift men samtidig slik at kommunene må ta hensyn til årsvariable inntekter gjennom god forvaltning av midlene.

Vedlegg:

NFD 10.12.2015 Høring av forslag til innretning på havbruksfondet UTDRAK

Dokumenter i saken:

K-sak 75/15 Kystplan for Kvæfjord kommune

K-sak 43/04 Fordeling av det offentliges inntekter fra oppdrettsnæring

Nærings- og fiskeridepartementet 10.12.2015 Høring av forslag til innretning på havbruksfondet

Meld. St. (2014-2015) Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett («havbruksmeldingen»)

Saksopplysninger

Stortinget har gjennom behandling av havbruksmeldingen gitt tilslutning til opprettelse av et havbruksfond, som skal sikre en rimelig fordeling av kommunesektorens andel av vederlaget forbundet

med oppdrettsvirksomhet. Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) har 10.12.2015 sendt på høring forslag til innretning på havbruksfondet. Høringsfrist er satt til 18.2.2016.

Høringsnotatet kan lastes ned fra Nærings- og fiskeridepartementet sine hjemmesider. Link dit: <https://www.regjeringen.no/contentassets/9822a8992c9e426b8df3a0a1af8b8fbd/horing-av-forslag-til-innretning-pa-havbruksfondet.pdf>

Det gjengis her et utdrag fra Næringskomiteens innstilling av 8.6.2015:

"K o m i t e e n mener en større andel av inntektene fra vederlag for nye konsesjoner og vekst på eksisterende skal tilfalle kommunene og fylkeskommunene som har oppdrettsvirksomhet. K o m i t e e n peker på at dette er viktig for å stimulere kommunene til å stille egnede arealer til rådighet for oppdrettsnæringen.

K o m i t e e n mener kommuner og fylkeskommuner med oppdrettsvirksomhet skal få 80 pst. av inntektene fra både vederlag for nye konsesjoner og vekst på eksisterende. De resterende 20 pst. tilfaller staten. Dette hjemles i akvakulturloven som et nytt ledd i bestemmelsen som i dag hjemler vederlag for tildeling av konsesjoner.

K o m i t e e n mener inntektene som skal tilfalle oppdrettskommunene skal fordeles gjennom et havbruksfond, og ber regjeringen, i forbindelse med statsbudsjettet for 2016, legge frem forslag om innretningen på et slikt fond. K o m i t e e n ber videre regjeringen legge frem en drøftelse av ulike fordelingsnøkler, og legge frem den fordelingsnøkkelen den finner mest tjenlig for å sikre rimelig fordeling av fondet til alle kommuner og fylkeskommuner som har oppdrettsvirksomhet.

K o m i t e e n ber regjeringen involvere relevante aktører på området, i utarbeidelse av lovendring og forskrift(er)."

Den endelige innretning på havbruksfondet skal legges fram for Stortinget, som har lagt til grunn at alle kommuner og fylkeskommuner med oppdrettsvirksomhet skal få en andel av havbruksfondet, ikke bare de som tilrettelegger for nye lokaliteter. Et argument mot at kun kommuner i produksjonsområder som får vekst tilgodeses, er også at kommuner i produksjonsområder hvor kapasiteten holdes uendret eller reduseres grunnet den biologiske situasjonen opplever større negative virkninger av aktiviteten, og at det derfor er vel så gode grunner til at disse kommunene bør få en andel av fondet. I områder med en mindre god biologisk situasjon kan det også være større behov for klarering av nye og mer egnede lokaliteter for oppdrett, og kommunene bør derfor gis incentiver i den retning.

Ved siden av en rimelig fordeling på alle kommuner med oppdrettsvirksomhet, skal fondet også stimulere kommunene til å gi næringen tilgang til egnede lokaliteter. Det er også en målsetting at ordningen bør være enkel å administrere. Departementet har også vurdert kommunenes ønske om mest mulig forutsigbare inntekter som et viktig hensyn.

Havbruksmeldingen legger opp til å dele kysten inn i 11-13 produksjonsområder hvor det etableres miljøindikatorer som skal gi grunnlag for å vurdere vekst i det enkelte produksjonsområde annethvert år. Et spørsmål er derfor om det bør opprettes et nasjonalt havbruksfond, eller om det bør opprettes 11-13 havbruksfond – ett for hvert produksjonsområde. Et annet alternativ er fylkesvise havbruksfond, noe Troms fylkeskommune har vært inne på i foreløpig innspill.

Kapasitetsøkningen på 5 prosent på eksisterende tillatelser fordeles 50-50 mellom stat og kommunal sektor, og vil ikke inngå i havbruksfondet. Vederlaget for alle tillatelser som tildeles fra 1.1.2016 skal fordeles med 20 prosent til staten og 80 prosent til kommunal sektor, som fordeles gjennom fondet. Stortinget har videre forutsatt en fordeling med 70 prosent til kommunene og 10 prosent til fylkeskommunene, da fylkeskommunene også har en viktig rolle knyttet til samordning av arealplaner som tilsier at de også bør få en viss andel.

Høringsnotatet gir et talleksempel med fordeling basert på Stortingets forutsetninger. Ut fra de store forskjeller i oppdrettsvolum mellom berørte kommuner, er det satt en fordelingsnøkkel der kommunene som har mye oppdrettsvirksomhet får en større andel av inntektene. Det vises også til at lik fordeling ikke gir noen incentiver til å tilrettelegge for nye eller mer egnede lokaliteter.

Fordelingsnøkkel er lokalitets-MTB (Maksimalt Tillatt Biomasse), dvs hvilken miljømessig bæreevne lokaliteten er klarert for. Dette må ikke forveksles med konsesjons-MTB, som er en tillatelse som gir innehaveren rett til å produsere. Lokalitets-MTB i Kvæfjord kommune er 19 590 tonn eller 0,64 prosent av samlet lokalitets-MTB for landets berørte kommuner, nær opp til en gjennomsnittskommune på dette området. Oppstillingen viser for eksempel at inntekter fra proveny på et fond med 1 mrd kr da gir en utbytteandel med 6 442 000 kr. Proveny kan bli høyere eller lavere avhengig av hvor mye kapasitet som tildeles og til hvilken pris, og det vil kunne variere fra ett år til det neste. NFD drøfter flere former for utbetaling, og synes å være tilhenger av at utbetalinger skjer umiddelbart etter at midlene er kommet inn, da det betyr at «administrasjonen vil holdes på et minimum».

Kvæfjord kommunestyre påpekte for mer enn 11 år siden, under K-sak 43/04, den «store urimelighet som ligger i dagens system for fordeling av det offentlige inntekter fra oppdrettsnæringa» med utgangspunkt i at hele saksbehandlingsgebyret ved behandling av konsesjoner og lokaliteter tilfalt staten. Kommunestyret pekte videre på at «et system med grunnleie, delvis på bekostning av dagens engangsavgift, vil utvilsomt være det mest rettferdige» ved at et system «med årlig grunnleie til kommunene vil føre inntekter tilbake til lokalsamfunnene».

Kommunestyret har nylig behandlet Kystplan for Kvæfjord, avstemt med tilsvarende planprosesser i de øvrige kommunene i Troms. Vedtatt plan med plankart av 27.8.2015 korrigerert for uttrekk av lokaliteten 1911-A19 *Gapøya*, skisserer rammene for arealbruk innenfor havområdene i kommunen(e), samtidig som tidligere 2008-plan utgår.

Vurderinger

Administrasjonssjefen finner at forslaget om utbetalinger til de berørte kommuner fra et havbruksfond, på mange måter imøtekommer det system for grunnleie til berørte kommuner som Kvæfjord kommunestyre ba om å få vurdert allerede i 2004. En balansert utvikling mellom lokaliteter i drift og tilvekst av nye lokaliteter, tilsier at alle berørte kommuner med oppdrettsvirksomhet bør få en andel av havbruksfondet, basert på lokalitets-MTB slik som skissert i høringsnotatet.

Selv om Havbruksmeldingen fokuserer incentiver for å tilrettelegge for vekst, vil administrasjonssjefen advare mot for ensidig fokus på kommuner som tilrettelegger for nye lokaliteter. Slike kan like gjerne karakteriseres som kommuner med (for) lavt utgangspunkt, fordi disse av ymse årsaker tidligere ikke har tilrettelagt for havbruk. Spissformulert må det oppfattes som en skjevfordeling om slike «etternølere» nå skulle tilgodeses særskilt ut fra god tilpasning til iverksettingsdato for et havbruksfond. Et annet opplagt argument mot at kun kommuner i vekstområder tilgodeses, er at også kommuner i produksjonsområder der kapasiteten holdes uendret eller sågar må reduseres grunnet den biologiske situasjonen opplever større negative virkninger av aktiviteten, og at det derfor er vel så gode grunner til at disse bør få en andel av et havbruksfond. Departementets forslag om tildeling til alle havbrukskommuner basert på den til enhver tid godkjente lokalitets-MTB, imøtekommer dette på et balansert vis, ved at også kommuner som tidligere har bidratt til utvikling av næringen, får vederlag og kompensasjon for det arbeidet som er utført og de risiki som alt er tatt, ved sine tidligere tildelinger av havarealer til havbruksnæringen.

Det er for så vidt ikke overraskende at flere på kommunenivå synes å oppfatte foreslåtte andeler til stat og fylkeskommune å være for høy, og at det bør foretas en omfordeling i favør havbrukskommunene. En fylkeskommune vil trolig neppe innta samme standpunkt. Administrasjonssjefen ser for så vidt ikke noe opplagt misforhold i den foreslåtte fordelingsnøkkel for vederlaget med 20 prosent på stat, 10 prosent på fylkeskommuner og 70 prosent på kommuner; selv om det kan hevdes at statens andel ved dette blir for høy og burde vært på nivå med fylkeskommunen, dvs med samlet alternativ fordeling 10-10-80. Stat og

fylkeskommune må bidra i tilrettelegging via nasjonale og regionale tiltak for økt bærekraft og utvikling av havbruksnæringen, og må finne en rasjonell og riktig rollefordeling i dette arbeidet. Dette inkluderer blant annet ansvar for overordnede arealdisponeringer og oppfølging av nasjonale minstekrav.

Administrasjonssjefen finner det rimelig at det legges opp til en utbetalingsform der administrasjonen holdes på et minimum slik som det uttrykkes i høringsnotatet, det vil si med utbetalinger til alle havbrukskommuner basert på den til enhver tid godkjente andel av samlet lokalitets-MTB og løpende ut fra de innbetalte vederlag, uten at der faktisk etableres et statlig fond for forvaltning av midlene. Disse kan da i stedet fritt disponeres av kommunene, også til drift, men slik at dette samtidig vil utfordre kommunene på at utbetalingene kan variere fra gang til gang (og mellom ulike budsjettår). De berørte kommuner kan da selv høste renter av inntektene, spre bruk av midlene over flere år eller sette disse i arbeid umiddelbart. Dette er en rolle den enkelte kommune selv bør kunne ivareta.

Merete Hessen
Administrasjonssjef

Vedlegg:

NFD 10.12.2015 Høring av forslag til innretning på havbruksfondet *UTDRAG*

Høring av forslag til innretning på havbruksfondet

1. Innledning

Havbruksnæringen har utviklet seg til å bli en viktig næring for Norge og for de mange kommunene med oppdrettsvirksomhet langs hele kysten. Det drives i dag oppdrett av laks og ørret i totalt 160 kystkommuner, fra Lyngdal kommune i sør til Hammerfest i nord, hvor havbruksnæringen bidrar med aktivitet, sysselsetting og inntekter. Likevel opplever mange kystkommuner at de får for lite igjen for å tilrettelegge for næringen.

Oppdrettsnæringen har hatt en sterk vekst over flere tiår og bare siden 2005 er produksjonen av laks og ørret mer enn doblet. Regjeringen vil legge til rette for videre vekst i oppdretts- næringen, hvor en av forutsetningene er tilgang på tilstrekkelig og egnet areal. I regjeringens politiske plattform går det derfor frem at kommuner som stiller areal til rådighet for havbruksnæringen bør oppleve større positive ringvirkninger fra aktiviteten. Den politiske plattformen sier også at store deler av vederlaget for nye konsesjoner bør tilfalle berørte kommuner.

I Meld. St. 16 (2014-2015) "Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett" (heretter "havbruksmeldingen") presenterer regjeringen et nytt system for justering av kapasiteten i oppdrettsnæringen basert på miljøindikatorer, handlingsregler og en inndeling av kysten i produksjonsområder. Næringskomiteen har i sin innstilling til meldingen gått inn for at 80 prosent av vederlaget for tildeling av ny kapasitet skal tilfalle kommunal sektor, mens statens andel skal være 20 prosent. Videre er regjeringen bedt om å opprette et havbruksfond som skal sikre en rimelig fordeling av kommunal sektors andel av vederlaget på alle fylkeskommuner og kommuner med oppdrettsvirksomhet.

Departementet avholdt et innspillmøte 16. oktober hvor Nettverk for fjord- og kystkommuner (NFKK), Sjømat Norge og Norsk industri deltok. Norske sjømatbedrifters landsforening (NSL) og Kommunenes Sentralforbund var også invitert. Departementet åpnet samtidig for skriftlige innspill via hjemmesiden, hvor det ble mottatt innspill fra NFKK, Sjømat Norge, NSL, Steigen kommune og Troms fylkeskommune. Innspillene er tatt med i utformingen av dette notatet.

Dette høringsnotatet drøfter blant annet:

- Fordelingsnøkler mellom a) fylkeskommuner og kommuner, b) kommuner og c) fylkeskommuner
- Størrelse og frekvens på utbetalinger fra fondet
- Administrasjon av fondet

Høringsinstansenes innspill må være departementet i hende **senest 18. februar 2016.**

---

2. Havbruksnæringens arealbeslag og bidrag til lokalsamfunnene

Ifølge beregninger utført av Nofima er det fysiske arealbeslaget av havbruksnæringen inklusiv forankringsareal på sjøbunnen på 420 km², tilsvarende ca. 0,5 prosent av samlet sjøareal innenfor grunnlinjen. Inkluderes faktorer som smittesoner mellom anlegg for bekjempelse og forebygging mot lakselus og sykdom øker arealbruken, ifølge Nofima, til vel 20 000 km².

Selv om Norge har en lang kyst og havbruksnæringens direkte arealbeslag er lite, er tilgang på areal en reell knapphetsfaktor. Havbruksnæringen trenger nye og egnede arealer for å kunne vokse videre. Lokalitetene har stor betydning for selskapenes evne til å drive effektivt og oppnå lønnsom drift. Forhold

som strøm, dybde, temperatur, salinitet og oksygenforhold påvirker veksthastighet og fôrutnyttelse. Grad av ly og skjerming, vindforhold og bølgehøyde påvirker risiko for havari og rømming. Avstand og samspill mellom lokaliteter innenfor et område har stor betydning for mulighetene for god produksjonsplanlegging og kostnadseffektive logistikk-løsninger.

Oppfatningen av hva som er optimale lokaliteter endrer seg. Det har over flere år vært en trend mot stadig færre, men større og mer eksponerte lokaliteter. Per 10.11.2015 var det registrert totalt 945 lokaliteter for kommersiell matfiskoppdrett av laks, ørret eller regnbueørret i 162 ulike kommuner. Grunnet periodevis brakklegging er det imidlertid ikke produksjon på alle lokalitetene samtidig. I gjennomsnitt er det til enhver tid produksjon ved ca. 55-65 prosent av lokalitetene. Samlet Maksimalt Tillatt Biomasse (MTB) for kommersielle tillatelser til oppdrett av laks, ørret og regnbueørret på lokalitetsnivå var per 10.11.2015 på 3,04 millioner tonn. Gjennomsnittlig lokalitetsstørrelse var på 3 218 tonn, men med store variasjoner.

MTB på lokalitetsnivå er et uttrykk for hvilken miljømessig bæreevne lokaliteten er klarert for og må ikke forveksles med MTB på konsesjonsnivå, som er en tillatelse som gir innehaveren rett til å produsere. En oppdretter kan ikke på noe tidspunkt ha en større biomasse av fisk i sjøen enn det som fremgår enten av lokalitets-MTB eller konsesjons-MTB, eventuelt selskaps-MTB dersom innehaveren har flere tillatelser, eller konsern-MTB dersom flere selskap er organisert i en konsernstruktur.

Ifølge Nofima sto havbruksnæringen i 2013 for en direkte verdiskaping i form av bidrag til BNP på 14,7 milliarder kroner og en sysselsetting i antall årsverk på 9 621. Brutt ned på lokalitetsnivå tilsvarer dette i gjennomsnitt en verdiskaping på 25,7 millioner kroner, eller en sysselsetting på 17 årsverk, per lokalitet i bruk.

---

5. Hvor store inntekter skal fordeles på kommunene og fylkeskommunene?

Størrelsen på inntektene til havbruksfondet vil avhenge av hvor mye ny produksjonskapasitet som blir tildelt, noe som i henhold til systemet beskrevet i havbruksmeldingen igjen vil avhenge av lakselussituasjonen. På sikt vil andre forhold kunne inngå i handlingsregelen. Med en god lakselussituasjon, hvor mange produksjonsområder blir åpnet for vekst, vil inntektene til fondet kunne bli betydelige. Det motsatte blir tilfellet dersom lakselus- situasjonen utvikler seg i negativ retning og få produksjonsområder blir åpnet for vekst.

Størrelsen på inntektene vil i tillegg avhenge av hvilken pris som oppnås ved tildeling av ny kapasitet, enten i form av nye tillatelser eller økt kapasitet på eksisterende konsesjoner. Ny kapasitet vil bli tildelt både til fast pris og i auksjon, men fordelingen er ikke fastsatt. Det er videre usikkerhet knyttet til hvilke priser som vil kunne oppnås i auksjon, ettersom dette vil avhenge av en rekke ulike forhold, blant annet markedssituasjonen. Hvilke priser som settes som fastpris er ikke fastsatt, og vil kunne variere over tid. Fondets størrelse vil også avhenge av om midlene betales ut umiddelbart etter at de er kommet inn til fondet, eller om utbetaling spres over flere år.

---

6. Innretning av havbruksfondet

I denne delen av høringsnotatet drøftes ulike fordelingsnøkler mellom a) fylkeskommuner og kommuner, b) kommuner og c) fylkeskommuner. Deretter drøftes ulike modeller for utbetaling fra fondet, før det til sist gjøres en vurdering av hvilken administrasjon som blir nødvendig ved de ulike alternativene.

6.1. Fordelingsnøkkel mellom fylkeskommuner og kommuner

Stortinget har i sin innstilling gått inn for at 80 prosent av vederlaget fra fremtidig økt kapasitet skal tilfalle kommuner og fylkeskommuner. I tillegg er departementet kjent med at Stortinget under sin behandling har forutsatt en fordeling med 20 prosent til staten, 10 prosent til fylkeskommunene og 70 prosent til kommunene.

Departementet oppfatter at det er bred enighet om at hoveddelen av kommunal sektors andel bør tilfalle kommunene. Samtidig har fylkeskommunene en viktig rolle knyttet til samordning av arealplaner og andre fellestiltak som tilsier at de også bør få en viss andel.

Departementet har satt opp et talleksempel som illustrerer fordelingen basert på Stortingets forutsetninger med 10 prosent til fylkeskommunene og 70 prosent til kommunene.

6.2. Fordelingsnøkkel mellom kommuner

Det er ønskelig å finne en enkel fordelingsnøkkel som gir en rimelig fordeling på alle kommuner med oppdrettsvirksomhet, men som samtidig stimulerer til å tilrettelegge for nye og egnede arealer. Departementet kan se for seg flere mulige fordelingsnøkler, som i varierende grad er egnede.

6.2.1. Lik fordeling

En mulighet er å fordele inntektene likt på alle kommuner. I et eksempel hvor kommunenes andel av provenyet det første året er på 1 milliard kroner, vil det innebære en utbetaling på 6,25 millioner kroner til den enkelte kommune.

Det er store forskjeller i hvor mye oppdrettsvirksomhet det er i de ulike kommunene, og en lik fordelingsnøkkel vil derfor slik departementet vurderer det gi urimelige utslag. Kommuner som har mye oppdrettsvirksomhet bør få en større andel av inntektene. Lik fordeling gir heller ingen incentiver til å tilrettelegge for nye eller mer egnede lokaliteter.

6.2.2. Lokalitets-MTB

En annen mulighet er å fordele inntektene etter lokalitets-MTB. En slik fordelingsnøkkel er enkel å forholde seg til, og sikrer at kommunene med mest oppdrett også får størst andel av inntektene. Fordelingsnøkkel vil også gi en forutsigbar og stabil fordeling av inntektene, i tillegg til at den også gir et incentiv til å tilrettelegge for nye lokaliteter, og gjerne store i antall tonn, ettersom dette kan gi en større andel av inntektene. En potensiell ulempe med lokalitets-MTB som fordelingsnøkkel er at opp mot 50 prosent av lokalitetene til enhver tid er brakklagte, hvor det kan være store forskjeller i hvor hyppig lokalitetene er i bruk og i hvilken grad lokalitets-MTB faktisk utnyttes. Fordeling etter lokalitets-MTB sikrer derfor ikke at kommunene som faktisk har mest oppdrett i sine områder får mest igjen. Både NFKK, Sjømat Norge og Norsk industri har likevel i sine foreløpige innspill pekt på at lokalitets-MTB kan være en fornuftig fordelingsnøkkel. Fordeling utfra faktisk bruk av lokalitets-MTB vil være mer krevende.

6.2.3. Fysisk arealbeslag

Skisser av anleggene brukes i søknadsprosesser, noe som gjør at man har oversikt over det fysiske arealbeslaget til en slik grad at det kan brukes om utgangspunkt for en fordeling. Det vil likevel være noe mer krevende sammenlignet med en fordeling basert på lokalitets-MTB. Departementet tror heller ikke at det vil bli store endringer i fordelingen av vederlaget sammenlignet med en fordeling basert på lokalitets-MTB, men det vil kunne slå ulikt ut for enkeltkommuner. Incentiveeffekten ved en slik fordelingsnøkkel vil trolig være sammenlignbar med incentiveeffekten ved fordeling basert på lokalitets-MTB.

6.2.4. Slaktevolum

En fordeling basert på slaktevolum på lokalitetsnivå i de enkelte kommuner er mulig fordi tallene rapporteres gjennom Altinn. Fordeling etter slaktevolum vil bety at fordelingsnøkkel knyttes til verdiskaping heller enn til arealbeslag, noe departementet i utgangspunktet ikke ser som hensiktsmessig. En positiv side med en fordelingsnøkkel basert på slaktevolum er imidlertid at kommunene med de mest produktive lokalitetene vil bli premiært. Fordelingsnøkkel vil også gi incentiv til å tilrettelegge for de mest produktive arealene. På den annen side blir sammenhengen mellom klarering av nye lokaliteter og økte inntekter fra fondet svekket, fordi klarering av nye lokaliteter ikke nødvendigvis medfører økt slaktevolum, i hvert fall ikke umiddelbart. Det tar tid før ny fisk som settes ut føres frem til slakting. I tillegg kan det bli større svingninger i kommunenes inntekter fra år til år. For eksempel vil et sykdomsutbrudd eller en større rømming hos ett eller flere selskap, forhold som kommunen ikke har kontroll over, kunne gi reduserte inntekter for kommunen gjennom at slaktevolumet reduseres.

6.2.5. Oppsummering

Departementet ser i utgangspunktet ikke andre fordelingsnøkler som kan være aktuelle, men ber høringsinstansene om innspill til andre hensiktsmessige fordelingsnøkler. Departementet ber også høringsinstansene vurdere om det kan finnes effekter av fordelingsnøkkelene som er drøftet som ikke er omtalt.

6.2.6. Er incentiveeffekten tilstrekkelig ivaretatt?

Dersom inntektene fordeles fullt ut etter eksisterende lokalitets-MTB slik NFKK, Sjømat Norge og Norsk industri har vært inne på, er det et spørsmål om det i stor nok grad stimulerer til klarering og/eller utvidelse av nye og egnede lokaliteter. For en kommune som klarerer en ny lokalitet med en størrelse i MTB på 3 000 tonn, vil det gi en økt andel av inntektene på kun 1 promille med utgangspunkt i at samlet MTB er på litt over 3 millioner tonn. Det gir likevel en økt utbetaling i kroner og ører på nesten 1 million kroner for kommunen, med utgangspunkt i at de samlede inntektene til fordeling er 1 milliard kroner. Dette enkle eksempelet forutsetter imidlertid at ingen andre kommuner klarer nye lokaliteter. Dersom også de andre kommunene klarer like mye nytt areal, vil kommunen få samme utbetaling som tidligere fordi andelen av fondet er den samme.

Dersom man mener at incentiveeffekten ved fordeling fullt ut basert på eksisterende lokalitets-MTB ikke er tilstrekkelig, kan et alternativ være å reservere en andel av kommunenes inntekter til fordeling på kommuner som har klarert nye lokaliteter, eller utvidet eksisterende lokaliteter. Sjømat Norge har i sitt foreløpige innspill foreslått at en mindre andel av kommunenes inntekter fordeles på denne måten. Steigen kommune har i sitt foreløpige innspill tatt til orde for at 80 prosent av kommunenes inntekter reserveres for kommuner som får økt produksjon som følge av økt konsesjons-MTB.

I det følgende har departementet satt opp et eksempel på hvordan dette vil kunne slå ut for en gjennomsnittskommune, basert på at andelen som avsettes til fordeling etter ny lokalitets-MTB er 30 prosent. Andelen kan settes høyere eller lavere enn i eksempelet.

Det understrekes at veksten i total lokalitets-MTB på 5 prosent er tilfeldig valgt i dette eksempelet. Veksten kan bli både høyere og lavere enn 5 prosent, og i teorien vil også total lokalitets-MTB kunne gå ned, dersom eldre lokaliteter fases ut samtidig som det i perioder klareres få nye lokaliteter eller skjer få utvidelser. Det er ingen direkte sammenheng mellom hvor mye konsesjons-MTB som tildeles og hvor mye ny lokalitets-MTB som klareres. I en situasjon hvor det er satt av en viss andel til fordeling på kommuner som øker lokalitets-MTB, samtidig med at det klareres lite ny lokalitets-MTB, vil det kunne bli veldig store utbetalinger til kommuner som øker lokalitets-MTB. I ovennevnte eksempel vil eks. kommunen som klarerer en ny lokalitet på 3 000 tonn få 100 millioner kroner dersom lokalitets-MTB for landet som helhet kun øker med 10 000 tonn. En så stor utbetaling til en enkeltkommune vil åpenbart være urimelig. Departementet ser derfor at det kan være utfordringer med å avsette en fast andel av fondet til fordeling på kommuner som øker lokalitets-MTB.

Et annet alternativ som vil kunne gi en økt incentiveffekt er å la nye lokaliteter telle dobbelt sammenlignet med eksisterende lokaliteter. Det samme vil kunne gjelde ved utvidelser på allerede klarerte lokaliteter. I ovennevnte eksempel vil den nye lokaliteten på 3 000 tonn regnes som 6 000 tonn og da gi kommunen en økt andel av inntektene på ca. 1,58 millioner kroner, totalt 7,83 millioner kroner, sammenlignet med 6,89 millioner kroner. En slik ordning er trolig lettere å håndtere enn ordningen hvor en fast andel av fondet settes av til kommuner som har økt sin lokalitets-MTB.

Et tredje alternativ kan være at en andel av fondet fordeles på kommunene hvor økt konsesjons-MTB tas i bruk. Inntektene fordeles likt på vertskommunene, uavhengig av antall lokaliteter og størrelsen på lokalitetene i antall tonn. Denne metoden har vært brukt til å fordele inntektene fra de grønne konsesjonene og for økningen i MTB med 5 prosent i 2015/2016. Dette alternativet innebærer imidlertid at det blir en egen fordelingsnøkkel for denne delen av inntektene, og fordelingen av midlene blir mer kompleks.

Departementet ber om høringsinstansenes innspill på om incentiveeffekten er tilstrekkelig ivaretatt ved fordeling fullt ut etter eksisterende MTB eller andre fordelingsnøkler, eller om kommuner som øker sin lokalitets-MTB gjennom nytidellinger eller utvidelser bør premieres ytterligere utover at de kan øke sin andel av fondet.

6.2.7. Regionråd som alternativ til fordeling fastsatt av departementet

Et alternativ til at departementet fastsetter en fordelingsnøkkel er at kommunene selv blir enige om fordelingen seg imellom. Stadig flere kommuner går nå sammen om å utarbeide felles kystsoneplaner, og det kan tenkes at kommunene i forbindelse med dette arbeidet kan se seg tjent med en annen fordeling av vederlaget enn det en fordelingsnøkkel basert på lokalitets-MTB skulle tilsi. Utbetaling vil eksempelvis kunne skje til et regionråd, som så fastsetter fordeling av inntektene på "sine" kommuner. Departementet legger til grunn at utbetalingen fra fondet til regionrådet likevel må basere seg på en fordelingsnøkkel, og at det bare er den interne fordelingen mellom kommunene i regionen som regionrådet vil kunne ta stilling til. Departementet antar at det i mange tilfeller vil være krevende for kommunene å selv bli enige om en fordeling, og det vil uansett medføre et større administrasjonsbehov.

6.3. Fordelingsnøkkel mellom fylkeskommuner

Departementet mener at samme fordeling som for kommunene kan benyttes for fordelingen mellom fylkeskommunene. Hvordan en fordeling basert på lik fordeling og lokalitets-MTB vil slå ut er vist ved et eksempel i tabell 3. Sjømat Norge har også tatt til orde for en slik fordeling i sitt foreløpige innspill.

6.4. Størrelse og frekvens på utbetalinger fra fondet

Departementet har oppfattet at havbrukskommunene så langt har vært opptatt av at utbetalinger fra fondet bør skje årlig for å gi jevne inntekter og størst mulig forutsigbarhet. Årlige utbetalinger er

imidlertid en utfordring når inntekter fra tildeling av ny kapasitet kun vil oppstå annethvert år, gitt at ny kapasitet tildeles. Årlige utbetalinger krever derfor at deler av kommunal sektors inntekter holdes tilbake for å spres utover flere år, fremfor å bli utbetalt med en gang. Dette medfører for det første at kommunene og fylkeskommunene i realiteten vil tape inntekter ettersom det ikke vil beregnes renter på midler som holdes tilbake. Inntektene vil bli inntektsført på statsbudsjettet i det året de kommer inn, for så å utgiftføres i de årene utbetaling til kommunene og fylkeskommunene skjer. Dersom det faktisk opprettes en egen enhet – et havbruksfond i ordets rette forstand – som skal forvalte inntektene, vil det for det andre kunne medføre økte kostnader til administrasjon. For det tredje finnes det trolig bedre anvendelser av midlene enn å la de stå uvirksomme i ett eller flere år fremfor å bidra med aktivitet og verdiskaping ute i kommunene. Departementet har likevel satt opp tre alternative modeller for utbetaling fra fondet i pkt. 6.4.2 – 6.4.4.

6.4.6. Oppsummering

De forskjellige modellene for utbetalingsordninger beskrevet i høringsnotatet er sammenlignet i tabell 4 med en kort vurdering av fordeler og ulemper ved alternativene og en kort kommentar til disse.

Ordning:	Fordeler:	Ulemper:	Merknad:
Alternativ 1: umiddelbar utbetaling	Ingen utfordringer med forvaltning sentralt. Kommuner og fylkeskommuner kan få renter på sin andel av inntektene eller bruke midlene til drift.	Ujevn inntektsstrøm.	Det forvaltningsmessig enkleste alternativet som sikrer at midlene kommer i bruk eller overlater ev. forvaltning til den enkelte kommune. Midlene kan disponeres fritt av kommunene–også til drift.
Alternativ 2: fast utbetaling	Sikrer jevne utbetalinger. Gir maksimal forutsigbarhet.	Vanskelig å fastsette riktig størrelse på utbetalingene, mye midler bindes opp i fondet. Forvaltningsutfordringer.	Alternativet kan bidra til forutsigbarhet for den enkelte kommune, gitt at anslagene på fremtidige inntekter er riktige. For å sikre seg mot at fondet går i minus, bør man "gjette lavt" på størrelsen. Dette gjør at midler vil bli stående ubenyttet, og skaper et behov for forvaltning. Det reiser spørsmål om hvordan midlene skal forvaltes – bl.a. av hvem og med hvilken risikoprofil. Det kan bli nødvendig å justere størrelsen om det skulle vise seg at man har gjettet feil.
Alternativ 3: prosentvis utbetaling	Mindre variable utbetalinger enn alternativ 1. Sikrer at fondet ikke tømmes.	Mindre jevne utbetalinger enn alternativ 2. Forvaltningsutfordringer. Midler står ubenyttet.	Gir relativt jevne utbetalinger og dermed forutsigbarhet. Samtidig blir det utfordringer med sentral forvaltning av midlene, samt at en andel av midlene til enhver tid står ubenyttet.